

IGUALADA

200 ANYS DEL GREMI
DE TRAGINERS

AUTORIA DESCONEGUDA / ACAN - AFMI

Antic Gremi de Traginers d'Igualada

IGUALADA

200 ANYS DEL GREMI DE TRAGINERS

IGUALADA
CAPITAL DE LA CULTURA
CATALANA 2022

IGUALADA

200 ANYS DEL GREMI DE TRAGINERS

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2022

© dels textos: Antic Gremi de Traginers d'Igualada

© del pròleg: Carmel-la Planell Lluís

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament d'Igualada

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Autoria desconeguda / ACAN - Fons Josep Castelltort
i Ferrer

Acrònims:

ACAN (Arxiu Comarcal de l'Anoia)
AFMI (Arxiu fotogràfic Municipal d'Igualada)

ISBN 978-84-19239-12-9

DL B-3958-2022

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Igualada, 200 anys
del Gremi de Traginers

Pàg. 10

INTRODUCCIÓ

Història, compromís i tradició
del Gremi de Traginers

Pàg. 12

ELS TRES TOMBS

El ritual de les tres voltes

Pàg. 116

EL GREMI I ELS SEUS SÍMBOLS

Les banderes

Pàg. 146

UN GREMI QUE FA GERMANOR

Actes gremials

Pàg. 170

UNA PEÇA CLAU

Oficis del món traginer

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

IGUALADA, 200 ANYS DEL GREMI DE TRAGINERS

Carmel-la Planell Lluís, historiadora, periodista i fotògrafa

El llibre que tens a les teves mans és una història en imatges, que constitueix una magnífica crònica gràfica de l'Antic Gremi de Traginers i de la seva festa, els Tres Tombs d'Igualada, una de les celebracions des del 1822 més reeixides de la capital anoienca. Dit això, cal puntualitzar que recopilar i rescatar totes aquelles imatges pertanyents a una època en què la fotografia encara no era un valor de consum ha suposat un gran esforç i és, en aquest sentit, que moltes es corresponen a uns temps posteriors a la creació del Gremi; amb tot, però, cal elogiar la contribució de nombroses persones a l'hora de revisar els seus àlbums familiars i fer possible l'edició

d'aquest testimonial document, en un prodigiós blanc i negre, que arriba fins a la dècada dels 70'; període de la imposició de la fotografia en color.

Tanmateix, ateses les exigències d'aquest tipus de publicació que evoca especialment les fotografies en monocrom; al costat dels textos que acompanyen a les imatges cronològicament fins als anys 70', la memòria històrica va més enllà i, pas a pas, camina envers la celebració bicentenària d'aquest 2022. Tot sigui dit que aquesta exhaustiva compilació de material gràfic, la major part corresponent a la passada centúria, ha de contribuir a posar en valor els trets distintius de moltes èpoques i d'aquells membres de l'entitat que amb il·lusió hi ha anat deixant petjada, i també a la ciutat. En conseqüència, és evident que un treball d'aquestes

EL GRAN DIA

Els Tres Tombs són el dia gran de les festes patronals de l'Antic Gremi de Traginers d'Igualada. A la pàgina anterior, en una imatge del 1959, s'observa que els animals duïen uns guarniments preciosos, com també els traginers, que anaven mudats per a l'ocasió. Els portadors muntats a cavall duïen la típica barretina catalana, que, en el cas dels traginers, és morada. Eren homes, dones, nens i nenes, acompanyats de carreters a peu que els ajudaven en el recorregut. S'hi participava amb els cavalls, eugues i mules de casa, muntat a cavall, en carro o fent carros per colles i elaborant un tir conjunt. En aquesta pàgina, un tir de cinc animals.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons FAMÍLIA DE PEPITO MARIMON CASTELLS

característiques: d'unes 183 pàgines i de 170 fotografies, no és cap feina que s'hagi pogut dur a terme d'avui per demà, sinó que ha estat una labor pacient i acurada de les persones més compromeses amb aquesta entitat.

Així mateix, de la conjunció d'aquest doble inventari de fotografies i apunts que han escrit aquesta història n'ha sorgit la distribució bàsica d'aquest volum, on cadascun dels esdeveniments més rellevants del passat del Gremi s'han intentat situar dins del context ambiental que li era pertinent. Tot plegat, ha de possibilitar, de retruc, una mirada a dades d'arxiu, d'envergadura, i a vistes d'indrets – al llarg del recorregut dels Tres Tombs – que permetin una suficient localització dels escenaris sobre com era Igualada a la centúria passada, tant pel que fa a personatges públics com als elements definidors de cada període històric, bo i convidant a una amable visió de la ciutat i la seva gent.

Concloentment, m'atreveixo a reiterar que tot aquest valuós material configura un complet repertori expositiu amb predomini de les imatges sobre el text; text, emperò,

tant els apunts històrics com els peus de foto d'un certificat rigor històric. Així mateix, val a observar que, a mesura que ens acostem a les darreres dècades contemplades, els records personals tant dels membres de l'entitat com de la població en general seran molt més vius, representatius i potser més emotius.

I al capdavant, em permeto validar que en cap cas no s'ha pretès anar més enllà d'una interpretació històrica tan fidedigna com sigui possible d'aquests 200 anys d'història de l'Antic Gremi de Traginers, sense caure en trivialitats o historicismes; tot és una descripció succinta dels esdeveniments principals que han conformat la trajectòria d'aquesta entitat i dels seus representants.

En summa, una doble iniciativa –ben resolta– de fer pública la història d'aquest Gremi i de les seves festes anuals; una obra que aspira a què qualsevol dels membres de la mateixa entitat i la propi ciutadania hi trobi suficients motius per reconèixer-s'hi.

Feliç bicentenari, Traginers!

Introducció

HISTÒRIA, COMPROMÍS I TRADICIÓ DEL GREMI DE TRAGINERS

Antic Gremi de Traginers d'Igualada

El 1822 es constituí el primer Gremi de Traginers a la ciutat d'Igualada. Fins aleshores, els *arrieros* y *carromateros* eren dins el Gremi dels Pagesos, segons es pot deduir d'un document del 1816 emès per la Junta de Comerç del Principat.

La bandera petita original, que està exposada a l'Ajuntament d'Igualada, després d'un estudi que va permetre datar-ne l'antiguitat, és l'element que acredita la data de fundació del Gremi de Traginers d'Igualada, que des de llavors començà a celebrar les seves festes patronals per Sant Antoni Abat, cada 17 de gener.

En aquest llibre podreu fer un repàs en imatges de

la història d'aquest Gremi. La Junta Directiva de l'*Antic Gremi de Traginers d'Igualada*, com avui s'anomena l'entitat, ha servit de fil conductor entre els socis i simpatitzants, entre el passat i el present, perquè aquest llibre fos possible. El nostre més sentit agraïment als traginers i tragineres que ens hi han ajudat.

Els 200 anys d'història de l'entitat traginera no es poden copsar completament en imatges, però sí que els darrers cent anys esdevenen una realitat més que tangible en aquesta edició. A través de fotografies podreu conèixer moltes històries, com, per exemple, les de l'Horta Vella, on veïns i amics feien pinya per dur a terme una celebració any rere any cada cop més bonica i espectacular. Un recull d'imatges en blanc i negre que mostren la unió, la veritable

amistat, les arrels d'un poble, els vincles entre famílies i molt amor per tots els animals, però especialment pels cavalls, les eugues, les mules i els ponis.

S'hi observen fets i sentiments que van permetre preservar el més valuós: les banderes gremials, especialment en temps de guerra i a l'època de la postguerra, anys en què la nostra societat va patir grans canvis, penúries i transformacions. Res va impedir, però, que la tradició prevalgués per sobre de tot.

Els igualadins i les igualadines viuen amb intensitat la Festa dels Tres Tombs, i, de fet, a Catalunya es considera avui dia la quarta festa de cultura popular. Per als més petits és tota una classe d'història poder veure en directe el pas de carros i carruatges pel centre de la ciutat, la coneguda diligència igualadina, la carrossa del sant, el carro de bocoi, el de bombones, el dels bombers, el de regar, el de les pells, el de trabuc, el de fogots, el de difunts..., i els traginers i tragineres amb la seva indumentària, i, evidentment, els estimats i imprescindibles amics, els èquids.

AUTORIA DE SCONEGUDA / FONS JOSEP BUSQUET BARRERAS

ELS TRES TOMBS D'IGUALADA

El ritual de les tres voltes

Els Tres Tombs d'Igualada, tal com avui dia es coneixen, no se sap amb exactitud des de quan se celebren. En la premsa escrita, concretament a l'*Eco del Noya*, fins a l'any 1878 no es parla del terme «cabalgata». A *El Eco de Igualada* del 1880 ja es parla de «Tres Tombs» i en el del 1882 ja hi consta «tradicionals Tres Tombs». Per tant, s'entén que no feia ni dos, ni quatre anys que se celebraven, sinó diverses dècades.

Aquest capítol dedicat als Tres Tombs conté imatges d'una gran rellevància històrica per al Gremi, la ciutat i el país, com les de l'any del centenari i les dels anys de la guerra. En aquest extens recull també s'hi troben imatges de carros amb càrregues ben originals, com les que feien els traginers de l'Horta Vella, i les tradicionals càrregues de palla, sacs i pells, que foren indispensables per a la vida de les ciutats i que els traginers duïen d'un lloc a un altre.

CENTENARI DEL GREMI

A l'esquerra, el pas dels Tres Tombs per la rambla de Sant Isidre el 1922, quan el Gremi va celebrar el centenari de la seva fundació. Fins ben entrat el segle xx, l'economia i el tràfic comercial depenien en gran manera de l'ofici dels traginers, i la seva imatge s'associava a tartanes, carros i animals de tir.

ELS PORTADORS DE LA BANDERA PETITA

Els portadors de la bandera petita l'any del centenari, el 1922, van ser els tres socis més antics: Ramon Paradell (àlies *Casadet*), Jaume Padrós (àlies *Bohigas*) i Simeó Pons (àlies *Fum*), que van muntats en cavalleries arreglades amb guarniments de feia un segle. Van ser unes festes molt celebrades.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons MARTA ROS OLLÉ

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons MARTA ROS OLLÉ